

Kapitel 6

Lokala poliskontor

Cykeln gnisslade lite. Man kan inte säga att vi direkt utstrålade pondus i våra uniformer eftersom cykelhjälmar var så fula. Men jag kunde inte ha min egen röda hjälm till uniformen. Vi fick använda det som erbjöds. Några barn vinkade. De blev som vanligt jättegglada när vi vinkade tillbaka.

Det lät som en fiskmå. En ornitolog hade dock direkt konstaterat att lätet inte kom från en fågel. Jag tittade längre fram på cykelbanan och såg ett gäng i övre tonåren som kom gående i riktning mot centrum. De var skråniga. Alla var killar. En av dem pekade på oss. När vi var ett tiotal meter från dem så skrek han

- iiiiii, ni kunde lika gärna rida på åsnor!

Tonen var hånfull och kroppsspråket provocerande. Alla i gänget skrattade. Jag och Ronny bromsade in våra cyklar.

- Visst, gå ned på alla fyra då, svarade jag.

Ett par i gänget förstod innebörden i påståendet. De förklarade för de andra. De gav intrycket av att uppskatta kommentaren. Detta med tanke på att de flinade och samtidigt högljutt utstötte ordet "iiiiii!" när de pekade på sin kompis. Han skrattade inte, men såg heller inte sur ut. Att uttrycka sig som jag hade gjort var att balansera på en skör tråd. Att kunna bita ifrån gav respekt och var viktigt för att bygga broar. Men med fel kroppsspråk och tonfall kunde dock effekten bli den motsatta.

En god relation skapar helt andra förutsättningar för att lösa olika uppkomna situationer på ett bra sätt. Det kan ta lång tid att bygga upp ett förtroende, men det kan också gå fort. Så var exempelvis fallet när en fest i ett gårdshus spårade ut. Folk hade ringt 112. Jag och två kollegor var först på plats. Vi möttes av några ungdomar som tilltalade oss. Jag tittade på dem och hälsade samtidigt som jag förflyttade mig mot festlokalen. Mina kollegor var ett tiotal meter framför mig. Killarna gick bredvid mig. De var 15-16 år.

- Får man kalla en konstapel för gris?, frågade en av ungdomarna.

- Nej, svarade jag.

- Får man kalla en gris för konstapel?, frågade samma kille.

- Ja, svarade jag.

- Tack DÅ - KONSTAPELN!

Med en kunskap i boolesk algebra och på grund av killens tonläge förstod jag innebörden tydligt. Alla i gänget skrattade. Jag hade gått på finten. Nu fanns två alternativ.

Antingen inta tjänstemin 1, det vill säga ett helt känslolöst utseende, eller att skratta. Jag valde det senare alternativet. Väl inne i lokalen försökte vi lugna ned stämningen utan resultat. Jag gick till ett eget hörn och försökte få ungdomarna att lyssna. Gänget som hade lurat mig följde efter och lade sig i diskussionen. De kunde bedyra att jag var en schysst polis – även om vi bara hade ”känt” varandra i ungefär 20 sekunder. Det gav effekt. Helt plötsligt började det gå att kommunicera med de tidigare så aggressiva killarna. Det gick att reda ut situationen. Konflikten ebbade ut. Några gick därifrån.

Att känna av stämning och greppa hela sammanhanget är viktigt för att lyckas bygga broar. Det är därför som poliser med lokal förankring är så viktiga. Särskilt i områden med ett lite tuffare klimat. Min länspolismästare var tydlig när det gällde denna fråga. Det gillade jag. Men jag kunde senare besviket konstatera att den uppbyggda bilden inte stämde överrens med de förutsättningar som gavs internt.

Det blir problematiskt om det fästs större vikt vid bilden av verksamheten än dess innehåll. Jag har sett flera exempel på detta runt om i landet. Ibland har sådana förhållanden avslöjats av media. Så var exempelvis fallet i Örebro under sommaren 2012ⁱ. Polismyndigheten hade i flera sammanhang gått ut med att projektet i Vivalla (stadsdel i Örebro) var högt prioriterat. Visserligen framförde polisledningen att bemanningen skulle minska något under sommaren, från sju, till tre eller fyra poliser. Men länspolismästaren poängterade att om Vivalla behövde en tillfällig förstärkning skulle detta ordnas. Utåt gavs bilden att myndigheten fortsatte sin satsning i Vivalla även under sommaren.

En anonym källa inom polisen kontaktade dock tidningen Närkes Allehanda och framförde att myndigheten inte gjorde något åt ungdomsbrottsligheten under hela sommaren, förutom att åka ut på akuta larm. Källan menade att: *”Myndighetsledningen ger en bild av att man bedriver en verksamhet där ute, när man i själva verket inte gör det”*. Detta väckte tidningens intresse, och en journalist tog kontakt med myndigheten för att få svar på om verksamheten låg ”vilande” under sommaren och varför i sådana fall. Polismyndigheten vägrade svara på dessa frågor. Myndighetens jurist framförde att det kunde vara en:

*”fara för rikets säkerhet och för den framtida verksamheten om uppgifterna offentliggörs.”*ⁱⁱ

Flera gånger har journalister påtalat för mig att de har mötts av just den här typen av argument. Myndigheten förhindrar en kontroll med hänvisning till sekretess eller rikets säkerhet. För en konsument av information blir det en fråga om vilka uppgifter som är mest tillförlitliga. En eller ett par anonyma källor som media hänvisar till mot polismyndighetens uppfattning. Det är inte förvånande om myndigheten drar det längsta strået i den kampen.

I fallet med Vivalla tog tidningen initiativet att åka ut till polisens lokal för att fysiskt kontrollera hur det förhöll sig. Ett fotografi togs på den lapp polisen hade satt upp på dörren till lokalen. Fotografiet publiceras i tidningen och talade sitt tydliga språk:

*”Polisstationen har för närvarande inga öppettider. För telefonkontakt ring 114 14. Vid akut behov av hjälp ring: 112.”*ⁱⁱⁱ

Chefen för Vivallagruppen bekräftade att polisstationen i Vivalla var tom under sommaren: – *”Nej, det är ju ingen önskedröm. Vi har flaggat för det här uppåt eftersom det finns ett gäng killar vi är oroliga för.”*^{iv}

Tidningen vände sig då till länspolismästaren. Hon vill inte bemöta kritiken utan hänvisade nedåt i organisationen. Det blev den biträdande operativa chefen som fick försöka svara på tidningens frågor^v. Att högre chefer syns i positiva sammanhang, men hänvisar vidare när det rör sig om negativa nyheter är en vanligt förekommande företeelse som jag kommer att återkomma till.

När polisen för ut positiva budskap om behjärtansvärda strävanden - som att förbättra kontakten med ungdomar i utsatta områden, ifrågasätts sällan informationen av media. Journalister arbetar ofta under tidspress. Att publicera informationen rakt av, utan en kritisk granskning, blir ett enkelt sätt att få till ett reportage^{vi}. På sätt och vis blir media därigenom en förlängd arm till polisens informationsenheter. Detta är tydligt när det exempelvis gäller de lokala poliskontoren i Stockholm:

”Poliskontor var länspolismästarens idé för att komma åt ungdomar i riskzonen. Men poliserna var inte alltid välkomna och en del möttes av stenkastning, bränder eller fientlighet. I dag är situationen en helt annan.”^{vii}

Sönderskurna däck på polisbilar, klotter där polis-kontorspersonalen nämndes i negativa ordalag, stenkastning och en analys av exempelvis anmälda bränder visar att den bild som media bidrog till att måla upp inte överensstämde med ett verkligt förhållande^{viii}. Det var samma sak med många andra påståenden från polismyndighetens sida, till exempel gällande bemanning, personalörlighet, arbetsuppgifter utanför polisområdet, öppettider och inriktning på arbetsuppgifter. Ett exempel i mängden är när länspolis-mästarens samordnare för poliskontoren framförde att:

”Störande mopedister, klotter och lösa eller aggressiva hundar - poliskontoren prioriterar brotten som irriterar oss mest.”^{ix}

I det datamaterial jag hade tillgång till fanns det dock inte ett enda fall där poliskontorspersonal hade rapporterat någon för att ha framfört ett motorfordon på ett störande sätt eller för brott mot lagen om tillsyn av hundar och katter. Den utan konkurrens vanligaste anmälan/rapporten gällde istället personer som inte kunde uppvisa ett giltigt färdbevis^x. Ett annat exempel är länspolismästarens påstående under intervju i Sveriges radio (Dagens Eko):

”Till varje kontor hör fyra till sex poliser som bara jobbar i sitt område.”^{xi}

Men de data jag hade tillgång till visade tvärt emot yttrandet att personalen till stor del engagerades i arbetsuppgifter utanför sitt poliskontorsområde^{xii}. Även i officiella dokument fanns exempel på missvisande information om poliskontoren. I årsboken för år 2007 beskrevs effekten av ett av de först startade poliskontoren under rubriken *”Misshandel minskade med 20 procent”*. Det påstods att:

Mindre än ett år efter att poliskontoret öppnat hade antalet polisanmälda fall av misshandel utomhus minskat i Jordbro med 20 procent”^{xiii}.

En analytiker hjälpte mig att ta fram anmälningstatistik och det visade sig att antal polisanmälda fall av misshandel utomhus i Jordbro istället hade ökat med 46 procent det första året^{xiv}.

Det gemensamma med de olika uttalandena är att media inte efterfrågar att polisen ska styrka sina påståenden. Dessutom är ofta polisen både förmedlare och tolkare av informationen^{xv}. Det får

intressanta konsekvenser och gör att oavsett utfall kan tolkningen bli att polisen har lyckats. Om exempelvis den anmälda brottsligheten minskar så framför polisen att de lyckats - de har fått ner brottsligheten. Om den anmälda brottsligheten istället går upp kan polisen hävda att man lyckats öka anmälningsbenägenheten. Hur än det går har polisen lyckats! När det gäller de lokala poliskontoren har kombinationen av dessa två argument fungerat som strategi att bevara bilden av en lyckad satsning^{xvi}.

I den nya polismyndigheten finns en uttalad målsättning att öka den lokala förankringen. Detta ska bland annat ske genom att formulera så kallade medborgarlöften^{xvii}. Hur ser förutsättningarna ut att lyckats med detta? Det går att dela upp aktiviteten i två delar. En del som handlar om vad det innebär för den praktiska verksamheten, det vill säga för arbetets utformning. En del som rör den bild som polisen förmedlar om satsningen i lokalsamhället. När det gäller *bilden* av en fungerande verksamhet har polisen goda möjligheter att lyckas. Polisen kan få mycket uppmärksamhet och PR i media när de första medborgarlöftena tas fram. Denna bild av ett väl fungerande lokalt polisarbete kan sedan förstärkas genom information på sociala medier, webb-sidor, officiella dokument och olika uttalanden. Media har begränsade möjligheter att kontrollera den information som kommer från polisen och bevisbördan för att visa att denna information är missvisande hamnar traditionellt sett på journalisterna. Det är inte polisen som behöver styrka att informationen stämmer. Därmed finns goda möjligheter för polisen att lyckas att upprätthålla bilden - under en viss tid. Kritik som eventuellt uppstår när polisen senare inte lyckas leva upp till förväntningarna kan dessutom ganska enkelt pareras genom kortare insatser som kommuniceras ut i media.

Ovanstående beskrivning gällde *bilden* av polisen, men vilka förutsättningar har polisen att i realiteten lyckas att få till en väl fungerande lokalt förankrad verksamhet?

En grundläggande förutsättning för detta är att det finns poliser som har förmågan att samarbeta med olika aktörer och bygga upp ett förtroende i lokalsamhället. Det finns sådana poliser. Jag känner mig stolt över att vara kollega med dem. De anstränger sig hårt för att försöka tillgodose lokalsamhällets förväntningar och skapa goda relationer. Men andra uppgifter såsom bevakning av rättegångar, bemanning av radiobilar och att följa rättegångsbalkens krav inom utredningsområden gör att de inte får tillräcklig tid över till att arbeta med de frågor som har hög prioritet i lokalsamhället. Det är ju inte så att exempelvis Rättegångsbalkens krav på att inte överskrida vissa handläggningstider kommer att försvinna när polisen blir en myndighet. Eftersom polisen många gånger inte har tid att tillgodose lokalsamhällets förväntningar i dagsläget, varför skulle förhållandet ändras i den nya organisationen? Det är möjligt att det finns ett väldigt bra svar, men det har inte nått mig.

Jag har med sorg kunnat iaktta att den lokala verksamheten har försämrats på många platser i landet. En ort som exempelvis Norrköping hade en av de bästa närpolis-verksamheter jag träffat på. Istället för att bygga vidare och försöka utveckla andra verksamheter efter detta koncept har deras verksamhet utarmats. En polis i Norrköping framförde i media att han:

"har svårt att acceptera de många floskler om 'att insatser mot ungdomars kriminalitet är en av polisens viktigaste uppgifter' som presenterats i det ena dokumentet efter det andra sedan 2011 då närpolisen i Norrköping avvecklats. Detta samtidigt som ungdomssektionens och även gatulangningsgruppens resurser hela tiden krympts"^{xviii}

Den brottsförebyggande verksamheten har i praktiken generellt sett prioriterats ned inom svensk polis till förmån för det repressiva arbetet. Detta har påverkat arbetsglädjen för poliser med ett lokalt engagemang och bland annat resulterat i att personer bytt arbetsuppgifter.

Stockholmspolisen har kontinuerligt framfört vikten av att polispersonalen som arbetar lokalt stannar kvar länge i sina roller:

"Det måste vara samma poliser som man möter under lång tid. Det går inte att ersätta det med anonyma poliser."^{xxix}

Men myndigheten har ännu inte fattat ett beslut som gynnar en sådan utveckling^{xx}. Brottsförebyggande rådet (Brå) konstaterade under år 2011 att Stockholmspolisens poliskontor har haft, och fortfarande har, en hög personal-omsättning och att detta är *"problematiskt eftersom arbetsformen bygger på lokalkännedom, kontinuitet och samverkan med andra aktörer."*^{xxi} Efter att Brå hade presenterat sin slutsats så framförde polisen på sin hemsida en helt motsatt uppfattning:

"I början riktades kritik mot att många slutade vid kontoren. Men vid närmare undersökning visade det sig att personalomsättningen inte var så hög."^{xxii}

Vad som menas med en "närmare undersökning" presenterade inte Stockholmspolisen. Det finns inget som pekar på att Brå dragit felaktiga slutsatser^{xxiii}. I de poliskontor som jag har inblick i är det och har varit en hög personal-omsättning^{xxiv}. Jag kan inte se någon ljusning. Snarare tvärtom. De engagerade poliserna blir mer och mer frustrerade över att de i ökad utsträckning används till andra uppgifter.

I en granskning som DN gjorde under 2013 framkom, trots myndighetschefens hyllning till satsningen på närpolisen, att det lokalt förankrade polisarbetet förde en alltmer tynande tillvaro i skuggan av uttryckningar, kommenderingar och krav på statistiskt sett fler uppklarade brott. Polisförbundet och flera poliser som DN pratat med var samstämmiga:

"- trots talet om satsningar på närpolisen så styrs resurserna om till andra polisiära uppgifter."^{xxv}

Myndighetschefen hävdade ändå att det satsas på det lokala polisarbetet:

"- Jag kommer aldrig att stå upp för en verksamhet som bara är lätt att mäta."^{xxvi}

De signaler jag fångat upp i organisationen är dock tydliga. Det är det som är mätbart som gäller medan insatser som är svårare att mäta, såsom brottsförebyggande verksamhet, har en låg prioritet. DN:s kontakter, varav ett par höga chefer, medgav efter Husbyupplöppet att: *"det finns ett 'politiskt korrekt' svar på hur närpolisen fungerar och så ett annat, mer realistiskt."* DN pekade också på att uttalanden från myndighetschefen väckte irritation hos poliserna:

"- Jag känner mig förolämpad av talet om satsning /.../ när vi som närpoliser äntligen får vara i våra områden så är det när det blir upplöpp. Och då är vi iklädda kravallutrustning i stället för tålamod."^{xxvii}

En artikel i DN i juli år 2014 åskådliggjorde förhållandet som väckte irritation hos poliserna. En polischef framförde efter omfattande oroligheter i Rinkeby att: *"-Vi vill, som alltid, vara en naturlig del av samhället"*. Poliserna i Rinkeby på bilden i DN var formerade i ett led, bar med sig sköldar, hade hjälm på huvudet och skyddsglasögon för laserljus^{xxviii}.

Jag skrev ett avsnitt i metodhandboken för social oro. Handboken togs fram inom ramen för det EU-projekt som Stockholmspolisen ledde. Den skulle vara vägledande för polisens arbete vid den typ av sociala situationer som händelserna i Husby var ett exempel på. Mitt avsnitt handlade om

kommunikation och berörde bland annat vikten av att ha rätt kroppspråk, tonfall och hur man kan skapa en god dialog^{xxxix}. Stockholmspolisens roll i projektet innebär att myndigheten hade ett ansvar för att tillämpa bokens principer. Det var därför naturligt för mig att ringa till myndighetsledningen när jag i inledningen av Husby-kravallerna nåddes av information som handlade om brister i polisens uppträdande och valda taktik. Jag bad att få möjlighet att prata någon minut med myndighetschefen eller biträdande myndighetschefen. Jag sade att det var angeläget eftersom min oro var att sättet som polisen agerade på i hög grad var negativt för händelseutvecklingen och att det också innebar en stor risk för att polisen skulle komma att utsättas för extern kritik. Jag hade förståelse för att de två högsta cheferna inte omgående hade tid för mig. Men det blev inget samtal alls med någon av dem. Efter att myndighetschefens sekreterare bett att få återkomma i frågan blev jag hänvisad att prata med Stockholmspolisens presschef. Det går givetvis att tolka det som om myndighetsledningen inte såg mitt samtal som en möjlighet att få givande input om valet av strategi, utan om att mitt ärende handlade om att framöver kunna hantera extern kritik. Stockholmspolisen hade under Husby-kravallerna ett medvetet fokus på lagföring, där kontaktskapande aktiviteter prioriterades ned^{xxx}. En okunskap om kontexten i förorterna och en överskattning av lagföringstaktiken var enligt min bedömning den primära orsaken till att polisen valde en felaktig taktik^{xxxi}.

Föga förvånande visade det sig senare att det var ett fåtal personer som lagfördes för skadegörelse eller upplöpp. Polisen fick kritik för detta bristfälliga utfall. Under de förhållanden som rådde var det dock mycket svårt att kunna lagföra personer. Det magra lagföringsresultatet berodde inte på att polisen gjorde ett dåligt arbete inom ramen för den valda taktiken. Däremot bör den övergripande taktiken kritiseras. De problem angående polismyndighetens agerande som jag inledningsvis försökte uppmärksamma ledningen på var sedan något som polisen fick hård kritik för^{xxxii}.

Denna bok varnar för att missvisande information från polisens sida kan få allvarliga konsekvenser. Husby-kravallerna är ett exempel på detta. Forskare har framfört att brister i kvaliteten på polisens information var en "tändande gnista" till att Husby-kravallerna startade:

"Men många menar att dödsskjutningen i sig inte var avgörande, utan polisens lögner om händelsen. Det vill säga att mannen bara hade blivit skottskadad och fick vård på sjukhus, ett falskt påstående som också massmedia ansvarade för att okritiskt sprida"^{xxxiii}

Den missvisande bilden av hur det kontaktskapande arbetet bedrivs skapar frustration hos poliser som är satta att arbeta med dessa uppgifter. Det är av stor vikt att i nuläget i högre utsträckning uppmuntra och se till att engagerade poliser ges möjlighet att bedriva kontaktskapande arbete i de områden där det är störst risk för social oro. Polisen får svårare att lugna ned konflikter i dessa områden när de är där i begränsad utsträckning. Risken finns också att dessa engagerade poliser tappar arbetsglädjen och byter till en annan tjänst. Polisorganisationen måste förstå vikten av social närvaro och att ett ensidigt fokus på ingripande och lagföring är en dålig taktik när det gäller att undvika social oro. Forskning pekar istället på vikten av samverkan med andra aktörer, dialog och närvaro i de utsatta områdena för att bygga och upprätthålla relationer med lokalbefolkningen^{xxxiv}. I sin strävan att visa handlingskraft finns en risk att polisen väljer en taktik som snarare kan förvärra situationen. Jag har tagit del av ett flertal sådana beskrivningar från olika delar av landet.

Det är inte ovanligt att polisen i samband med att social oro lägger över ansvaret på andra aktörer och mer eller mindre begränsar polisens ansvar till att klara upp brott^{xxxv}. Ett exempel på detta är när polisen i Östergötland redovisade sin syn på polisens ansvar när en person blev ihjälskjuten i ett

område där det tidigare förekommit omfattande social oro. På polisens hemsida intervjuade polismyndigheten sig själv:

”Hur kan en sådan här situation inträffa, vem är ansvarig?”

- Naturligtvis är det polisens ansvar att klara upp brott. Linköping är en stad med betydande sociala problem och det är hela samhällets ansvar att ta itu med de bakomliggande faktorerna. Alla, från föräldrar till förskola, skola, socialtjänst, polis, kriminalvård och andra har ett ansvar och behöver vidta åtgärder”^{xxxvi}

Men polisen har en tydligt utpekad roll i samhället att förebygga brott. Forskning visar att om polisen tillämpar en problemorienterad strategi finns förutsättningar att åstadkomma goda resultat^{xxxvii}. I den problemorienterade filosofin är polisen motorn i ett arbete tillsammans med andra aktörer^{xxxviii}. När polisen driver brottsförebyggande arbete enligt denna filosofi^{xxxix} går det att kritisera aktörer som inte tar sin del av ansvaret för de konkreta åtgärder som utarbetats för att minska ett problems omfattning. Samtidigt, genom att polisen för närvarande vanligtvis gör under-måliga^{xl} analyser ur ett problemorienterat perspektiv, går det att ställa frågan hur rimligt det är för polisen att kritisera andra aktörer? När polisen i allmänna ordalag hänvisar till att det är hela samhällets ansvar indikerar detta att polisen inte utarbetat konkreta planer och drivit det brottsförebyggande arbetet i en problemorienterad anda. De iakttagelser jag gjort inom polisen pekar på att förmågan att tillämpa problem-orienterat polisarbete är så låg inom svensk polis, att det i praktiken inte ingår som ett alternativ i polisens verktygslåda. Polisens generella styrmodell PUM^{xli}, med dess fokus på underrättelseinformation och repressiv verksamhet, är ett stort problem i sammanhanget^{xlii}. Istället för att lägga ansemliga resurser på att genomföra en omorganisation borde polisen ha lagt större kraft på att ändra innehållet i verksamheten, bl.a. att överge PUM som styrmodell och att förbättra sin analytiska förmåga.

Genom att polisen målar upp en bild av att vi satsar betydande resurser vid oroligheter och grova brott - i kombination med att påpeka att polisen inte har ansvaret för de bakomliggande faktorerna till social oro (vilket är korrekt), behöver inte polisen prioritera en kontinuerlig närvaro och att anamma en mer långsiktig strategi i dessa områden.

Innan Husbykravallerna hade media i begränsad utsträckning skrivit om de återkommande bränderna och andra former av oroligheter som drabbade förorterna i Stockholm. Ett antal uppbrända bilar i Uppsala och Göteborg fick ganska stora rubriker, medan motsvarande händelser i Stockholm knappt resulterade i en notis. Stockholmspolisen kunde därför fortsätta att föra ut budskapet om den omfattande och framgångsrika satsningen på det lokala polisarbetet^{xliii}. Fjorton veckor innan Husbyupploppet startade framförde länspolismästaren i Stockholm att satsningar på lokala poliskontor var framgångsrika. Länspolismästaren trodde inte att Stockholm skulle få samma problem som bland annat Malmö, där hon påtalade att det förekommit upplopp. Läns-polismästarens förklaring till Stockholms goda prognos var satsningen på poliskontor^{xliiv}.

Ledningen för Stockholms polismyndighet har även efter Husby-händelserna fortsatt att sprida en missvisande bild av de lokala poliskontoren. I exempelvis Almedalen 2014 framförde länspolismästaren, med anledning av den nya myndighetens strävan efter en god lokal förankring, att satsningen på de lokala poliskontoren var lyckad och att det bland annat ansågs som meriterande att ha arbetat på ett lokalt poliskontor^{xliv}. Personer med inblick i denna fråga hävdade att länspolismästaren medvetet för med osanning. Ett protokoll från en arbetsplatsträff under hösten

2014 pekar på en stor skillnad mellan ledningens och den operativa personalens uppfattning om lägesbilden:

"Personalen anser att Husby är förlorat ur polisiär och ordningssyn-punkt likt Rinkeby och Tensta. Personalen är mycket trötta på att jobba i området. De upplever otrygghet och känner att tålamodet är slut."^{xlvi}

Den information som jag fått fram pekar definitivt inte på att det i praktiken anses vara meriterande att ha arbetat på ett lokalt poliskontor. Dessutom är det tydligt att den lokala verksamheten för att bygga relationer är kraftigt nedprioriterad. Poliserna som arbetar på de lokala polis-kontoren är inte bara färre än vad som beskrivits i olika sammanhang^{xlvii} utan de får ägna sig åt andra aktiviteter^{xlviii}. Detta har skapat ytterligare frustration bland personalen som upplever att myndighetens tal om satsningar försvårar arbetet eftersom det inte uppfattas som trovärdigt att hänvisa till att de inte hinner göra saker. Detta är också den typ av processer som väckt min oro för förutsättningar för ett lyckat arbete i den nya myndigheten.

Stenkastning, skadegörelse och upploppsliknande situationer fortsätter att inträffa i Stockholms förorter, men får relativt litet utrymme i media. Det är bra eftersom uppmärksamhet i media i sig kan generera oroligheter. Men det bubblar under ytan. Stockholmspolisen har målat upp en tilltalande fasad av hur verksamheten fungerar. Våren år 2013 hann verkligheten ifatt dikten. Det kommer den att göra igen.

ⁱ Närkes allehanda, 2012-07-25

<http://na.se/nyheter/orebro/1.1745379-sommar-da-stanger-poliskontoret> [2014-06-19]

ⁱⁱ Närkes allehanda 2012-07-25

<http://na.se/nyheter/orebro/1.1745379-sommar-da-stanger-poliskontoret> [2014-06-19]

ⁱⁱⁱ Närkes allehanda, 2012-07-25

<http://na.se/nyheter/orebro/1.1745379-sommar-da-stanger-poliskontoret> [2014-06-19]

^{iv} Närkes allehanda 2012-07-25

<http://na.se/nyheter/orebro/1.1745379-sommar-da-stanger-poliskontoret> [2014-06-19]

^v Närkes allehanda 2012-07-25

<http://na.se/nyheter/orebro/1.1745380--det-ar-ju-inte-sa-att-vi-inte-har-nagon-polisverksamhet-> [2014-06-19]

^{vi} Se t.ex. Palm och Skogersson (2008).

^{vii} Stockholm CITY, 2008-08-27: "Serie: De lokala poliskontoren"

http://stockholm.city.se/nyheter/serie: de_lokala_poliskontoren/30663/ [2008-11-10]

^{viii} Källa: RAR. Mätperiod 2005-2009, bl.a. en analys av antal tillfällen när det skett fordonsbränder och antal skadade fordon vid fordonsbränder. Uppritade grafer för bl.a. Fittja, Hallunda/Norsborg, Tensta och Ronna-Linna indikerar inte att polis-kontoren haft någon effekt på dessa två variabler under perioden. Intervjuer med två närpolischefer samt intervjuer med poliskontorspersonal (10 st) pekar på att det kontinuerligt uppstod olika former av oroligheter som stenkastning av bussar, sönderskurna däck på polisbilar m.m. Dessa händelser fick begränsat utrymme i media.

^{ix} Stockholm CITY, 2008-08-27: "Brotten ökar - trots fler poliskontor"

http://stockholm.city.se/nyheter/2008/08/27/Brotten_okar_trots_fler_poliskontor/ [2008-11-10]

^x Källa: RAR. Alla poliskontor. Mätperioden omfattar ett år, hösten 2007 till hösten 2008 (september), samt ordningsförelägganden under ett halvår (strax innan yttrandet från länspolismästarens ansvarige för poliskontoren) för 30% av poliskontoren (kunde ej få tillgång till data gällande ytterligare poliskontor). Intervjuer med poliskontorspersonal (10 st) pekade i samma riktning.

^{xi} Reportage Dagens eko 2009-09-11 <http://www.sr.se/CGI-bin/ekot/artikel.asp?artikel=3092953> [2009-09-11]

^{xii} Källa: RAR. Antal ärenden: 288. Anmälningar under fem månader för sju poliskontor. Poliskontoren som studerats är hämtade från fyra polisdistrikt. Mätperioden omfattar första delen av år 2008. Urvalet och mätperioden påverkades av möjligheten att få tillgång till data. Intervjuer skedde med poliskontorspersonal på

fyra kontor. Totalt tio poliser. I drygt 63 procent av de undersökta anmälningarna hade polispersonalen varit i annat område än där poliskontoret var placerat. Också intervjuerna pekade på att poliskontorspersonalen i hög utsträckning tog sig an uppgifter utanför sitt poliskontorsområde.

^{xiii} Polismyndigheten i Stockholms län (2007), sidan 8.

^{xiv} Källa: RAR. Maj-2005 till april 2006 jämfördes med maj 2006-april 2007.

^{xv} Se Palm & Skogersson (2008).

^{xvi} Se exempelvis Polismyndigheten i Stockholms län (2007), sidan 8 där polisen framför att man är mycket nöjd med att det skett en minskning av brotten. När media upptäckte att antal brott istället hade ökat i många polisområden framfördes att: " - Det beror på att folk anmäler brott som de tidigare struntade i att rapportera... - Vi har fångat upp ett mörkertal" Stockholm City 2008-08-27 http://stockholm.city.se/nyheter/2008/08/27/Brotten_okar_trots_fler_poliskontor/ [2008-11-10]

^{xvii} I samarbete med medborgarna ska polisen i lokalpolisområdena utforma löften och tydligt visa vad polisen prioriterar i deras område (exakt hur dessa är tänkt att fungera har varit svårt att hitta någon information om). Likaså vilket stöd ett sådant arbetssätt har i forskning).

^{xviii} Norrköpings tidningar 2014-08-28 <http://www.nt.se/nyheter/norrkoping/explosion-i-norrkoping-av-drogen-spice-10092812.aspx> [2014-09-06]; Biträdande operativa chefen för Östergötland menade att två inspektioner visat att utredningsverksamheten kring ungdomars kriminalitet har en fullgod numerär, att alla poliser har ett uppdrag att arbeta med kontaktskapande verksamhet samt att det nyligen genomförts en synnerligen lyckad insats mot MDPV-problematiken (Norrköpings tidningar 2014-08-28 <http://www.nt.se/nyheter/norrkoping/dahl-vi-ska-prioritera-ungdomarna-10097293.aspx> [2014-09-06]). Det visade sig inte finnas någon utvärdering av insatsen som den biträdande operativa chefen hänvisade till (Tog kontakt med biträdande chef, den som varit ansvarig för insatsen och person på kriminalunderrättelsetjänsten som den biträdande chefen hänvisade till). Förutom att det inte genomförts någon utvärdering fanns det olika uppfattningar hur lyckat insatsen egentligen var. Vidare gällde kritiken minskning av den yttre personalen. Den biträdande operativa chefens hänvisning till utredningsverksamheten var i sammanhanget därför inte relevant. Den biträdande operativa chefen hävdade också att alla poliser har ett uppdrag att arbeta med kontaktskapande verksamhet. Poliser kan ha ett uppdrag att utföra uppgifter, men inte ha förutsättningar att göra detta. Ordningsspolisen har ofta en hög belastning och blir skickade till olika typer av arbetsuppgifter. Att åka mot en plats där ungdomar kastar sten eller buskör med moped går givetvis att se som ett arbete mot ungdomar. Men kritiken gällde att det var få poliser som avdelas och ges reella möjligheter att bygga upp ett förtroende. Den biträdande operativa chefen hänvisade till att det skett ett flertal allvarliga brott som ianspråktagit resurser. Han hävdade att arbetet mot ungdomars kriminalitet är högt prioriterat, men att det är viktigt att i en kontinuerlig dialog beskriva de övergripande prioriteringarna som måste göras. Mellan raderna går det således att läsa polisen inte kunnat arbeta så mycket man önskat med ungdomar – ändå framförs budskapet att "arbetet mot ungdomars kriminalitet är och alltid har varit högt prioriterat".

^{xix} Dagens eko 2009-09-11

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=3092953> [2014-07-19]

^{xx} T.ex. att polismyndigheten inte ville använda ekonomiska incitament för att behålla personal på poliskontoren och istället pekar på att arbetet på poliskontoren ska vara särskilt meriterande vid ansökan till annan tjänst. (Se AA-124-82383-2005. Rapport poliskontor, sidan 3. Sammanfattning Punkt 6 samt sidan 14, funktionstillägg. Se även AA-124-87467-2009. Rapport poliskontor 2010, sidan 10). Att detta ska få personal att stanna länge och "brinna för uppgifterna" blir svårt att se logiken i. Det vill säga om personal främst ska söka dessa tjänster av den anledningen att de ska kunna avancera till andra tjänster ligger det i sakens natur att det kan vara svårt att rekrytera personer som brinner för dessa uppgifter och vill behålla dessa positioner länge

^{xxi} Brå (2011), sidan 18.

^{xxii} Polisen i Stockholm Granskad 2013-06-18

http://polisen.se/Stockholms_lan/Om-polisen/lan/St/op/Polisen-i-Stockholms-lan/Lokala-poliskontor/ [2014-06-19]

^{xxiii} Deras slutsatser bygger på en studie av de första 15 poliskontoren. Brå genomförde intervjuer, deltagande observation och seminarier vid åtta av dessa poliskontor. Totalt intervjuades 84 personer.

^{xxiv} Har själv både hunnit börja och sluta på ett poliskontor som haft tre olika chefer under ett år. Har dessutom på nära håll sett personalomsättning på två ytterligare poliskontor samt fått information från kollegor från ett totalt andra poliskontor.

^{xxv} <http://www.dn.se/sthlm/narpoliserna-farre-an-nagonsin/> [2014-06-20]

^{xxvi} <http://www.dn.se/sthlm/polischefen-forsvarar-sig-narpolisen-en-framgang/> [2014-06-20]

-
- xxvii <http://www.dn.se/sthlm/narpoliserna-farre-an-nagonsin/> [2014-06-20]
- xxviii DN 2014-07-24 <http://www.dn.se/sthlm/mobilisering-i-rinkeby-mot-fortsatta-valdsamheter/> [2014-08-14]
- xxix Polismyndigheten i Stockholms län (2014), sidan 100-104.
- xxx Se Polismyndigheten i Stockholms län (2013).
- xxxi Slutsatsen bygger på längre intervjuer med tre personer på olika positioner inom Stockholmspolisen med en god inblick i polisens arbete under Husby-kravallerna, på synpunkter från operativ personal som deltog (14 personer) samt på samtal med Stockholmspolisens presschef.
- xxxii Se exempelvis de los Reyes m.fl. (2014). Se också t.ex. SVT, Uppdrag granskning (14:e maj 2014) och intern kritik som formulerats av Rikskriminalens analytiker. Analytiker pekar på att social närvaro tycks ha fått stå tillbaka till förmån för ingripande med en inriktning att försöka lagföra. Kritiken lyftes fram i media under rubriken "Polisen: Förstår att de kände sig trakasserade" <http://nyheter24.se/nyheter/inrikes/768681-polisen-forstar-att-de-kande-sig-trakasserade> [2014-06-21]
- xxxiii Yttrande av Professor Jan Flygheden. <http://www.internationalen.se/2014/05/ett-ar-senare-forskarna-rattar-bilden-av-husbykravallerna/> [2014-06-20]
- xxxiv Se Polismyndigheten i Stockholms län (2014).
- xxxv Se Corren 2014-08-01 <http://www.corren.se/nyheter/linkoping/man-blir-inte-mordare-over-en-natt-7200922.aspx> [2014-08-14] och Polisen i Östergötland 2014-08-01 <http://polisen.se/Ostergotland/Aktuellt/Nyheter/Ostergotland/juli-sept/Polisen-om-handelserna-i-Skaggetorp/> [2014-08-14]
- xxxvi Polisen i Östergötland 2014-08-01 <http://polisen.se/Ostergotland/Aktuellt/Nyheter/Ostergotland/juli-sept/Polisen-om-handelserna-i-Skaggetorp/> [2014-08-14]
- xxxvii Se <http://www.popcenter.org/> [2014-08-14]
- xxxviii Se Clarke & Eck (2006).
- xxxix Metoden är komplex och kräver en analytisk kompetens som polisen underlåtit att skaffa sig.
- xl Professor Johannes Knutsson är en internationell auktoritet inom det problemorienterade polisarbetet. Han studerade ett antal fall som hade valts ut av ansvariga för att de uppfattades vara särskilt bra, men han kunde konstatera att dessa på det hela taget var urusla. Jag har gjort liknande iakttagelser.
- xli Polisens underrättelsemodell.
- xlii På uppdrag av rikspolischefen genomförde jag en studie under år 2009. Syftet var att ta reda på varför det var så svårt att implementera PUM i verksamheten. Studien bedrevs i fem polismyndigheter och omfattade bl.a. deltagande observation och intervjuer - från högsta hierarkiska nivån till lägsta. Min slutsats var att problemet med implementeringen av PUM i huvudsak var kopplat till utformningen av själva modellen. Den byggde på ett antal felaktiga slutsatser. Det gick att konstatera att PUM, både ur ett teoretiskt och praktiskt hänseende, uppvisade stora brister. Det var inte så konstigt eftersom det inte fanns någon välgrundad analys bakom styrmodellens utformning. Det bör påpekas att PUM ska ligga till grund för allt arbete som polisen bedriver. Rikspolisstyrelsen hävdade i början i sin skrift om PUM att modellen baseras på den brittiska modellen NIM (National Intelligence Modell). Av den anledningen studerade jag denna modell. Det visade sig att den hade ett helt annat syfte än att vara den typ av styrmodell som svensk polis hade strävat efter att konstruera. Storbritannien har flera olika poliskårer och NIM skulle underlätta utbyte av underrättelseinformation mellan dessa: "*NIM improves the opportunities to share intelligence across forces and agencies, and between local and national levels of policing*". Jag redovisade studien genom en Powerpointpresentation den 15:e september år 2009 för två högre chefer och en handläggare på Rikspolisstyrelsen. Problembilden med tillhörande förbättringsförslag visade sig senare inte ha förts fram till rikspolischefen. Nästan på dagen 4 år och 11 månader efter presentationen fick jag dock möjlighet att för rikspolischefen redovisa vissa av de förändringsförslag som hade presenterats nästan fem år tidigare (gällande IT-system PUM-A som är en komponent i PUM).
- xliii se t.ex. Aftonbladet 2009-09-09, Debatt (länspolismästaren): "*Så stoppade vi förortsvåldet*"; Stockholm CITY 2010-01-22: "*Polissatsning på förorten*": "*Kravaller har drabbat Malmö, Göteborg och Uppsala det senaste året. Men inte Stockholm. En av orsakerna är polisens satsning på poliskontor i förorterna.*" (i artikel används uttrycket "*i stort sett kunnat undvikas*). Se också information på polisens hemsida om Stockholmspolisens lokala poliskontor (med tillhörande beskrivningar av respektive poliskontor) Polisen i Stockholm 2008-04-03, granskad 2011-03-11 http://www.polisen.se/Stockholms_lan/sv/Om-polisen/lan/St/op/Polisen-i-Stockholms-lan/sarskildasatsningar/Lokala-poliskontor/ [2012-02-17] som har uppdaterats efterhand (och bytt adress) - Polisen i Stockholm, granskad 2013-06-18 (står ej publiceringsdatum)

http://polisen.se/Stockholms_lan/Om-polisen/lan/St/op/Polisen-i-Stockholms-lan/Lokala-poliskontor/ . Den gemensamma nämnan för dessa sidor har hela tiden varit att information om de lokala poliskontoren varit skönmålad. Så är också fallet när denna bok skrivs (hösten 2014).

^{xliv} SvD 2012-02-04 http://www.svd.se/nyheter/inrikes/hjalp-till-avhoppare-ska-hindra-valdsvag_6822789.svd [2014-08-10]

^{xlv} Intervjuer med två av varandra oberoende personer som närvarande på mötet och som har en gedigen erfarenhet och inblick i de aktuella frågorna. Med anledning av polisens återkommande budskap att poliskontoren varit mycket framgångsrika kan det finnas anledning att hänvisa till Brå:s studie av poliskontoren. Deras studie visar bl.a. att det inte går att styrka att *"satsningen på poliskontor påverkat de boendes kontakt med och förtroende för polisen."* (Brå 2011, sidan 15). Brå lyfter fram vissa positiva förhållanden, men resultaten kan inte betraktas som starka och särskilt framgångsrika. Utan att vika tillräckliga resurser utgör beskrivningarna av de lokala poliskontoren ett led för att bygga upp en fasad av att polisens satsar på dessa lokalområden.

^{xlvi} Polismyndigheten i Stockholms län. Västerorts polismästardistrikt. Arbetsplatsträff 2014-09-10. Arbetsgrupp 3NNA och 3NNA/H, sidan 2 (under punkt 5, Arbetsmiljö)

^{xlvii} T.ex. på Stockholmspolisens hemsida.

^{xlviii} Framkommit vid intervjuer med poliskontorspersonal som arbetar på olika kontor i olika delar av Stockholms län (6 poliskontor) samt intervjuer med två närpolischefer som ansvarar för att bemanna poliskontor.